

Na de aardshok, een explosie van etnisch geweld

AHMADEBAD – GUJARAT – april 2002 - Tijdens mijn vlucht van Delhi naar Ahmedabad, in de deelstaat Gujarat, valt het me op dat er maar weinig medepassagiers voor dezelfde bestemming hebben geboekt. In de luchthaven van Ahmedabad wordt de ernst van de situatie meteen duidelijk : het wemelt er van de zwaar-bewapende militairen. Geen enkele toerist te bespeuren. Een chauffeur van hotel Nest pikt me op. Het is 19 uur en de straten zijn dood en verlaten. Heel vreemd in een levendig land als India, waar altijd massa's mensen te been zijn. Het hotel heeft slechts een handvol gasten : drie collega's van Oxfam International, een Canadese journaliste en een consulente van SEWA (Self Employed Women's Association - de Vereniging van Zelfstandige Vrouwen, een partnerorganisatie van Magasins du Monde Oxfam). Een bezoek aan de vrouwen van SEWA was het doel van mijn reis, maar de uiterst gespannen toestand in de stad veranderde mijn plannen. Het is er erg onveilig, het etnisch geweld kan elk ogenblik weer oplaaien.

De internationale pers had uitvoerig het relaas gedaan van de moorddadige uitbarsting van etnisch-religieus geweld in Gujarat. Maar vandaag heerst er weer grote stilte. Niemand lijkt zich te interesseren voor het lot van de honderdduizenden mensen – moslims – die dag en nacht bedreigd worden door goed georganiseerde bendes extremistische hindoes. Niemand praat over de vluchtelingenkampen, waar bijna heel de moslimgemeenschap haar toevlucht heeft gezocht, uit angst om deze godsdienstoorlog niet te overleven.

Etnisch-religieus geweld

De bom barstte in 1992, toen de moskee van Avodhya werd verwoest. Deze stad is een heilige plaats voor moslims en hindoes. Voor de hindoes was deze moskee een doorn in het oog : de gebedsplaats zou in 1528 zijn gebouwd op de geboorteplaats van de hindoegod Rama. De grote seculiere droom van oude Indiase leiders, als Nehru, kreeg de genadeslag tijdens de golf van geweld, die volgde na de verwoesting van de moskee in Avodhya. Daarbij waren duizenden doden gevallen – voornamelijk moslims. Toen de extremistische hindoe-partij Vishwa Hindu Parishad (VHP) aankondigde dat ze een hindoe-tempel wilde gaan bouwen op de plek waar vroeger de moskee had gestaan, hield iedereen bang de adem in : een nieuwe explosie leek onafwendbaar.

Maar op dit ogenblik gaat geen enkele vergelijking nog

op met de ernstige incidenten van tien jaar geleden. In Gujarat wordt vandaag een echte "etnische zuivering" gepland. En de Indiase politieke klasse en pers dekken alles netjes toe. De hel barstte los toen op 27 februari een trein met VHP-aanhangers vanuit Avodhya halt maakte in het station van Godhra. De hindoe-extremisten vielen de moslims aan. Ze verplichtten de mensen religieuze hindoe-hymnen te zingen. Ze gijzelden een jonge moslimvrouw, die ze met geweld in de trein sleurden. Jonge moslims reageerden met tegengerreur en staken twee treinwagons in brand. Vijftig hindoes, voornamelijk vrouwen en kinderen kwamen hierbij om het leven. Sindsdien is elke moslim het doelwit van de hindoemilities van de VHP en de Rhatrya Swayamsewak, een extremistische religieuze organisatie die 100.000 leden telt en beschouwd wordt als de gewapende tak van de regerende Bharatiya Janata Partij (BJP). Drie dagen lang werd er jacht gemaakt op al wie tot de moslimgemeenschap behoort. Het was geen traditionele wraakactie, maar een systematische terreurcampagne in heel Gujarat. Honderden mensen kwamen op gruwelijke wijze om. Moslims werden met kerosine overgoten en levend in brand gestoken. Vrouwen werden collectief verkracht, kinderen voor het leven verminkt en getraumatiseerd. Deze bendes gaan volgens een sinister plan te werk : ze willen de hindoestaat Gujarat zuiveren van niet-hindoes en kunnen daarbij rekenen op de steun van een deel van de regeringspartij BJP.

Polarisatie

De Indiase moslims zijn in meerderheid erg gematigd en kanten zich tegen elke vorm van radicalisme. Zij behoorde tot de laagste kasten van de maatschappij en bekeerden zich tot de islam om aan de fataliteit van het kastensysteem te ontsnappen. De hindoes voelen zich schijnbaar bedreigd en verwijten hun islamitische landgenoten mede verantwoordelijk te zijn voor de splitsing van het grote India van voor de onafhankelijkheid. Voor 1947 vertegenwoordigden de moslims 33% van de bevolking, nadat Pakistan van India werd afgesplitst nog 13%. Met zijn 150 miljoen moslims, is India – na Indonesië – de tweede grootste moslimnatie ter wereld.

Met de integratie van India in de wereldeconomie is de kloof tussen hindoes en moslims nog dieper geworden. Het extremisme nestelt zich in alle aspecten van het dagelijks leven, van de politiek tot de schoolhandboeken. De moslims hebben zelden toegang tot belangrijke functies. De meerderheid leeft in straatarme getto's. Door deze marginale positie worden zij uitgesloten van het maatschappelijk en politiek debat.

Vooral in de deelstaat Gujarat leven de moslims in angst en onder voortdurende terreur – zij worden er als minderheid systematisch vervolgd. Geen enkele moslim is er veilig, er circuleren namen- en adressenlijsten. De hindoebenden kunnen ongestraft toeslaan, erger nog de overheid en de politiediensten maken dit moorddadig geweld mogelijk en nemen er soms openlijk aan deel. De regering reageert nauwelijks en onderneemt niets om de etnische haatcampagnes te bestrijden. Integendeel de huidige regering wordt gedomineerd door de hindoe-ultra's van de BJP, die stilzwijgend de "etnische zuivering" steunen. De polarisering wordt algemeen in India en tast alle milieus aan : van de universiteitsprofessor tot de taxichauffeur. De grote droom van de VHP om India onder de banier van het hindoeïsme te verenigen begint schrikwekkend waar te worden.

Een begraafplaats als vluchtoord

Een maand na de ergste golf van etnisch geweld in Gujarat hebben meer dan 100.000 mensen (volgens de cijfers van de Indiase overheid – binnen- en buitenlandse niet-gouvernementele organisaties ramen hun aantal op meer dan 250.000) hun toevlucht gezocht in één van de honderd vluchtelingenkampen. De slachtoffers zijn massaal naar deze "veiligheidszones" gestuurd. De meesten onder hen zijn getraumatiseerd en bang om naar hun huizen terug te keren. Deze moslims zijn nu vluchtelingen in eigen land. Aangezien er maar geen einde komt aan de golf van geweld, neemt hun aantal met de dag toe.

Samen met Chacko, de humanitaire coördinator van Oxfam-Groot-Brittannië in India, breng ik een bezoek aan Shah-e-Alam, één van de grootste vluchtelingenkampen in de deelstaat. Wat we er te zien krijgen valt nauwelijks te beschrijven. Meer dan 5.000 mensen leven hier opeengepakt op een islamitische begraafplaats. Onder een loden zon liggen de mensen op de grond tussen de graven. De enige plek, ironisch genoeg, waar ze hun leven veilig weten. Iedereen voelt zich hier een gevangene. Deze vluchtelingen rapen al hun moed bijeen en trachten elkaar te helpen om te overleven. Binnenkort komt het seizoen van de moessonregens en er is gebrek aan alles. De NGO's maken zich zorgen over het lot van deze mensen. Deze mensen helpen bij de wederopbouw van hun huizen lijkt voorlopig onbegonnen werk. Zelfs de schade ramen, die deze bevolkingsgroep heeft geleden, is onmogelijk. De kampen verlaten is evenmin een alternatief. De vluchtelingen zijn geschokt en vertellen over de gruwelen, die familieleden, vrienden en burens hebben ondergaan. "Nooit zullen we nog kunnen samenleven met mensen die zulke misdaden op hun geweten hebben", zeggen deze vluchtelingen, die moeilijk zullen vergeten wat ze hebben beleefd.

De Indiase regering toont zich uiterst onverschillig en heeft geen enkel initiatief genomen om de slachtoffers

van het geweld te beschermen. De kampen zijn volledig opgezet door de NGO's en de moslimgemeenschap. Drinkwater, voedsel, sanitaire installaties en gezondheidszorg, alles wordt door de NGO's georganiseerd. De meerderheid van deze NGO's heeft zich verenigd binnen het Citizens Initiative, een koepel van meer dan dertig organisaties, die is ontstaan na de zware aardbeving in Gujarat, in januari 2001.

Slechts vijf van de honderd kampen zijn officieel erkend en krijgen hierdoor overheidssteun. De overige zijn volledig afhankelijk van de hulp van het Citizens Initiative. Het totale gebrek aan middelen en hygiëne leidt inmiddels tot de verspreiding van allerlei ernstige ziekten. Wanhoop en ontbering is op de gezichten te lezen. Het Citizens Initiative had na de zware aardbeving in Gujarat al uitstekend werk verricht en bundelt vandaag de krachten om de mensen in de vluchtelingenkampen te helpen. De meeste van deze NGO's zijn seculiere organisaties en hun coalitie is een symbool voor de gezamenlijke inspanningen die moslims, hindoes en christenen op dit ogenblik leveren om de slachtoffers te helpen overleven en te blijven geloven in een toekomst waarin vrede en vreedzaam samenbestaan van de verschillende bevolkingsgroepen mogelijk moet zijn. Het grote probleem in Gujarat blijft echter onopgelost : hoe kunnen deze vluchtelingen ooit weer naar huis terugkeren? Zo lang de politieke klasse niet de wil heeft om deze getroffen bevolkingsgroep daadwerkelijk te beschermen, is een terugkeer ondenkbaar.

Anne-Marie Pieters

* Anne-Marie Pieters is projectbeheerder Zuid-Azië bij Oxfam-Solidariteit.

Honderdduizenden moslims in Gujarat zochten hun heil in vluchtelingenkampen.

(Foto : Reuters)